

MISKOLCI DALLAMOK

Flach Antal

Miskolcnak, az egykori kereskedővárosnak arculatát hosszú időn keresztül egy, a különféle kultúrák találkozása által állandóan formálódó közösség határozta meg. E sajátos helyzetnek volt köszönhető az itt élők nyitottsága és fogékonysága minden új és aktuális iránt, akik áldozatkészségükkel akarva-akaratlanul is nemzetük szellemi felvirágoztatását szolgálták. Visszatekintve a távoli s közeli múlt egy-egy jelentős eseményére, nem túlzás azt állítani, hogy magyar kultúrtörténeti szempontból Miskolc több mint két évszázada tölt be meghatározó szerepet az ország életében. A 2017-es esztendő hely- és kultúrtörténeti évfordulói zenei vonatkozásban is hatásosan szemléltetik a már leírtakat: 120 éve alapította Klima Mihály a városi intézményes zeneoktatás kezdetét jelentő Miskolczi Conservatoriumot, 90 éve adták át a városi zenei képzés otthonát, a Zenepalotát és 50 évvel ezelőtt zárta le első tanévét a Zenegimnáziumból kialakított Miskolci Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola, akárcsak a főiskolai tanárképzés, melyet 30 évvel később átvett a Miskolci Egyetem. Ide kívánkozik a magyar nyelvű színjátszás emblematikus kőszínházát felváltó új épület átadása is, amelyre 160 évvel ezelőtt került sor. Részben a fenti jubileumokhoz is kötődő kutatómunka során kezdtem el felfedezni egykor a városban működő vagy ahhoz kötődő zeneszerzők és műveik mellett a címében, szövegében a város nevét is magába foglaló zeneművek sorát. Írásom – egy nagyobb szabású monográfia előtanulmányaként – ehhez a témához kíván részletesebb ismeretanyagot szolgáltatni.¹

Kísérletet téve egy időrendileg is adekvát bemutatásra, a legkorábbi fennmaradt, miskolci vonatkozású zenék közül az *Egybegyűlte a miskolci lányok* kezdetű dallamot Palóczi Horváth Ádám-féle *Ötödfélszáz Énekek* című, rendkívül értékes gyűjteménye közli 1813-ból, benne

számos dallam első lejegyzésével. E népi eredetű gúnydalt Palóczi, gyűjteménye legalább 100 éves darabjai közé sorolta, melynek Bartók Béla gyűjtötte (és az eredetitől eltérő szövegű változata) megtalálható a *Gyermekeknek (I/10.)* és a *15 magyar parasztdal* c. zongoraciklusokban is (14.)². Stílusát tekintve már a 19. század nemzeti zenéjéhez kötődik az a néphagyományban ma is jelen levő hangszeres dallam, amelyet a *Miskolci verbunk* elnevezés mellett még számos címmel illetnek ma is, utalva ezzel annak leggyakoribb előfordulási helyére, az északi Gömörre (Gömöri verbunk). A *Miskolc város szép helyen van* és a *Mikor Miskolc felől* kezdetű dallamok zongorakíséretes feldolgozását Kun László: *A magyar dal* című, többreszes kiadványa tartalmazza.³ Kun a kor bevett szokásához híven népdalként határozta meg a dallamokat, azok stílárius jegyei, feldolgozásuk módja (és egy kiskunsági földbirtokosra, mint az egyik dal forrására utaló nyomtatott bejegyzés) egyértelműen a népies műdalstílusra és annak természetes közegére utal. A 19. század második felében Füredi Mihály és Bartalus István már-már enciklopédikus léptékű népdalgyűjteménye mellett jelenik meg Bognár Ignác némiképp szerényebb kiadványa,⁴ benne a népszínművek betétdalaira emlékeztető bevezetőkkal. Itt a 45. szám mindkét versszakában találkozunk egy-egy helytörténeti vonatkozással: *Kiöntött a Sajó a partjára... / Már Miskoltzon többé nem szolgálók...*

A 19. század eleji új magyar műzenei stílust képviselő verbunkos triász hányattatott sorsú tagja, Lavotta János (1764-1820), mint a korai magyar nyelvű színjátszás mentsváraként működő Kolozsvári Színjátszó Társaság zenei vezetője érkezett Miskolcra. Két, kéziratos formában ránk maradt műve nem csak a városban tartózkodásának, de az akkori városi zenei életnek is hiteles dokumentuma. E két alkalmi mű címében a

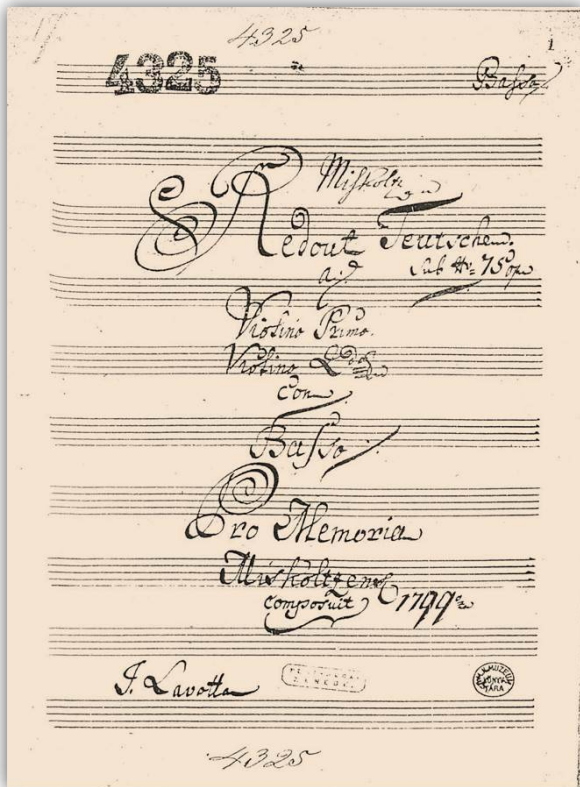
¹ A miskolci Herman Ottó Múzeum Kiállítási Épületében, a Múzeumok Éjszakája 2018 programsorozathoz kapcsolódó és a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával megvalósult koncert kísérszövegének kibővített változata.

² A dal eredeti változatáról és annak szövegvariánsairól bővebben: PALÓCZI HORVÁTH Ádám: *Ötödfélszáz*

Énekek. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1953. 372, 373, 637, 839. o.)

³ KUN László: *A magyar nép dalkincse / Régi jó nóták* 22, 29. o.

⁴ BOGNÁR Ignác: *50 eredeti nép- és magyar dal, 1–2*. Pest, 1856.

Lavotta János miskolci vonatkozású zeneművének autográf szólamkottája

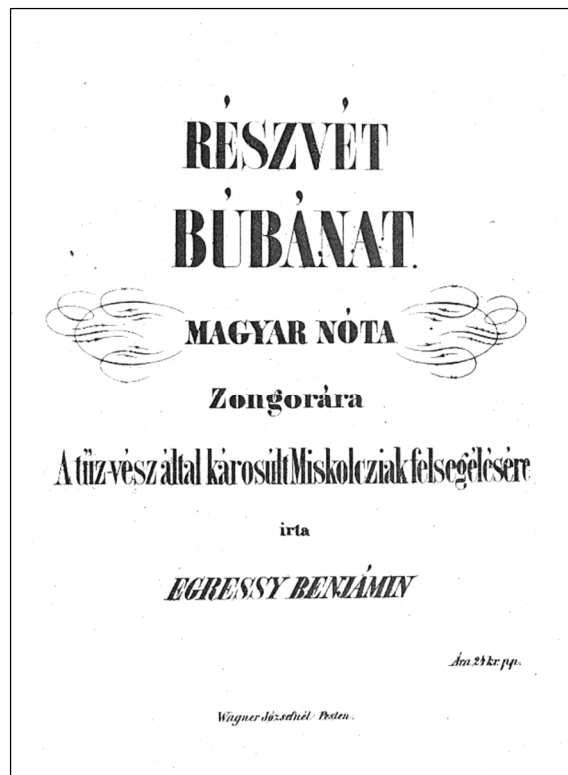
rendeltetési helyük mellett (Redout – Vigadó) az ott felhangzó tánczenék stílusára is utal: *Saltus German[icus] (Violio I, II con Basso) Teütsche No. 1-6 op.65 NB. In Signum Gratitudinis dedicati pro Memoria Primriis Civitatis Miskoltz Delectantib[us] per autorem ipsam certo tempusculo inhabi tante[m]. 1797. 1. Janu. Del Sign. Lavotta., valamint Miskoltz Redout Teutschen (Violio I, II con Basso) No. 1-6 op.75 Pro Memoria Miskoltzens, composuit 1799.*⁵ Ez utóbbi szólamanyaga csak hiányosan maradt ránk. Bár Lavotta vigadó-táncainak zenei minősége elmarad érett, nemzeti stílusú alkotásaitól, töredékességükben is értékes dokumentumai a századforduló városi zenei életének.

A 18. századi magyar zenetörténet fennmaradt dokumentumai között is egyedi értéket képviselő gyűjteménynek számít Lissznyay Julianna billentyűs zenedarabokat tartalmazó kottáskönyve az 1800-as évek elejéről.⁶ A székelyföldi Lissznyóról származó család zenei ízlését is

⁵ DOMOKOS Mária: *Lavotta János. Magyar zeneszerzők* 6. Mágus Kiadó, Budapest, 1999. 26, 27. o.

reprezentáló gyűjtemény a rövidebb, nyugat-európai zenedarabok mellett komoly verbunkos válogatást is tartalmaz. Ezek közt található a Bihari korai verbunkos stílusát idéző *Nota Miskoltzensis* elnevezésű tételpár (Adagio és Figura). Gyanítható, hogy e miskolci nótának több más darabbal együtt ez a kötet az egyetlen forrása.

Miskolc város kultúrtörténetének első aranykorát az 1823-ban megnyílt teátrumi épület és a hozzá kötődő művészek által felpezsdített szellemi élet hozta el. A színház ellenállhatatlanul újszerű élménye még a komoly református lelkesi hagyománnyal bíró Egressy család két legfiatalabb tagját is elcsábította a városi Református Gimnázium kínálta életútól. A kiváló énekkanggal és jelentős prédikatori kisugárzással bíró Egressy Galambos Pál tulajdonságai közül a szónokit a nemzet színészévé lett Gábor, a zenei vénát Béni (1814-1851) örökölte. A Szózat díjnyertes zenéjének komponistája később sem feledkezett meg sorsfordító élményeinek színhelyéről: cigányzenekarával való miskolci fellépései

Egressy Béni 1843-as tűzvész alkalmából komponált zongoraművének címlapja

⁶ A kottáskönyv modern kiadását lásd: *Műhelytanulmányok a magyar zenetörténehez* 13. MTA Magyar Zenetudományi Intézet 1990.

mellett, páratlan gesztusként hathatott *A tűzvész által károsult Miskolcziak felségelésére* írt két zongoradarabja (1843) *Részvét / Búbánat* címmel.⁷

Egressy Béni mellett a 19. századi magyar zenetörténet számos ismert alakja kötődött rövidebb ideig Miskolchoz. A szepességi Iglón született, németajkú Thern Károly (1817-1886) 13 évesen, Miskolcon tanult meg magyarul, ahol 1832-ben ifjúsági zeneegyesületet alapított, majd két évvel később zenekart is szervezett, melynek egy-maga volt karnagya és komponistája. Annál sajnálatosabb, hogy sem ebből, sem a későbbi időszakból nem maradt ránk miskolci vonatkozású zene-műve.

Ellenbogen Adolf (1814-1886)

A miskolci születésű Ellenbogen Adolfot (1814-1886) apja a zsidó hitközség kántorává akarta nevelni, de hajlama a hegedűjáték felé vonzotta. Így lett tagja a Thern-féle együletnek is, majd bécsi tanulmányai után visszatérve megszervezte a Miskolci Színház zenekarát. Hegedűsként végül a pesti Nemzeti Színház zenekarának lett szólamvezetője, valamint balettelőadások vezetője. Zeneszerzőként a kor népszerű külföldi és hazai

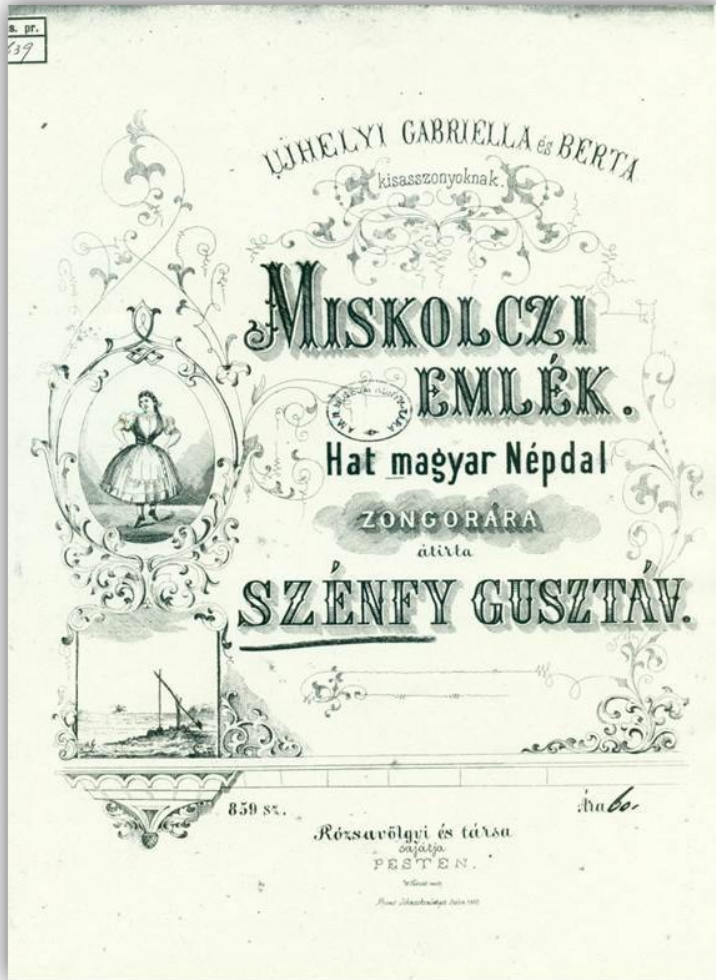
operáiból készített különféle átiratokat. A *Miskolci emlék csárdás* című háromrészes művének (Lassú – Friss 1. – Friss 2.) korabeli kiadását az Országos Széchényi Könyvtár Zeneműtára őrzi. Gróf Fáy István (1809-1862) leginkább a magyar nemzeti zene ápolására rendezett muzsikai akadémiái által emelkedett ki művésztársai közül. Az 1830-35 között, évente három alkalommal megrendezett koncertjeinek a Miskolctól 50 kilométerre levő Fáy községben álló családi kastély adott helyet. Miskolchoz csupán végső nyughelye révén kötődik, mely a Minorita templom oldalfalának családi kriptájában található. Rokonai közül egyedül a zongoraművész-zeneszerző Fáy Antal (1805-1872) lakott hosszabb ideig Miskolcon. (Az egykori Fáy-kúria falai között – amely a mai Hősök tere 3. szám alatt állt – kezdte meg működését az első városi zeneiskola, 1901-ben.) A Fáy-család komponálással is foglalkozó tagjai között a legtermékenyebbnek Fáy Antal számít. Ez idáig fellelt művei közül konkrét helytörténeti vonatkozása egyedül a *Divat-csata csárdás (Hangüdvözet az ifjúsághoz)* c. zongoraművének van, amit a címlapot követő verses ajánlás keltezése bizonyít: *Miskolczon Január hóban 1860.*

Szintén hangszeres vonatkozásban kötődött Miskolchoz Joseffy Raffael (1852-1915) zongoraművész-zeneszerző, aki 8 évesen e városban kezdett zongorázni tanulni. A világhírig vezető útját számtalan elismerő kritika és koncertbeszámoló egyengette, kezdve a berlini debütálásától európai koncertkörútján át egészen amerikai letelepedéséig. A reformkori kultúrhérosz, Bartay András (a Szózat és Himnusz megzenésítésre kiírt pályázat ötletgazdájának) fia, Bartay Ede (1825-1901) *Fakó lovam – miskolci csárdás* (1852), valamint *Miskolczi emlék – eredeti csárdás 13. mű* (1853) címmel jelentette meg két, egyenként többszakaszos zongoradarabját. A művek között tematikus hasonlóság is megfigyelhető, ahol a későbbi mű lassújának rapszodikus megfogalmazása (szemben a korábbi darab feszes verbunkosával) már a századvég magyar ábrándjainak stílusa felé mutat.

A nyíregyházi születésű Szénfy Gusztáv (1819-1875) Arany János tanulmányának hatására

⁷ A szövegben említett műpáros (Egressy Béni különféle összeállítású kompozíciói mellett) a miskolci Herman

Ottó Múzeum gondozásában és az NKA támogatásával, 2017-ben DVD-n is megjelent.

Szényfű Gusztáv zeneművének eredeti címlapja

adta fel ügyvédi hivatását, hogy idejét egy, a magyar zenéről, főként a népdalokról szóló összefoglaló tanulmány megírásának szentelhesse. Bartókot és Kodályt évtizedekkel megelőzve erdélyi gyűjtőútra ment, majd az ott szerzett tapasztalataira építve szembeszállt a 19. század második felére közhelyessé tett, s így jócskán elkoptatott verbunkos-palotás stílussal. A régi magyar zene és népdal ápolására tett erőfeszítései alkotóművészetére is hatással lettek, de szélesebb támogatásra nem talált, ami rendkívül elkedvtelenítette. Életének két időszakát is Miskolcon töltötte, melynek egy róla elnevezett utca mellett a *Miskolczi emlék* címmel megjelentetett hat magyar népdalátírat (1863) emlékeztet.

A kiegyezés korának sirva vígadó népies műdal és csárdás dömpingje már maga előtt

láttatta annak dekadenciáját és kiüresedését. Ezen egyre sablonosabbá váló stílus utolsó nagyhatású képviselőinek egyike a miskolci születésű hegedűs, Reményi (szül. Hoffman 1828-1898) Ede volt. Reményi egyik legnagyobb zenei érdeme az ifjú Brahmshez fűződik, akivel ő ismertette meg a magyar nemzeti zenestílust. Ez végül nem csak a későbbi *Magyar táncok* sorozat egyes darabjaihoz szolgált zenei alapanyagként, de a nagy német romantikus mester stílusának is elidegeníthetetlen része lett. Reményi igen fiatalon került el Miskolcra, komolyabb hangszeres tanulmányait is Egerben kezdte, majd a Bécsi Konzervatóriumban fejezte be. Életútját számtalan esemény és kaland tette regénybe illővé, alig hagyva olyan földrészt, ahol ne adott volna hangversenyt. Az efféle vándorélet nála sem kedvezett a komponálásnak; fennmaradt zeneművei is többnyire átíratok, feldolgozások az elődök és kortásainak (Schubert, Chopin, Mendelssohn) népszerű műveire. Pályafutása alatt többször is koncertezett szülővárosában, fellépései egytől

egyig ünnepnapnak számítottak. A hegedűirodalom remekművei mellett nem maradtak el ilyenkor Reményi népies hangvétellű sikerszámai sem, legyen az a *Repülj fecském* vagy az *Ezt a kerek erdőt járom én*.

Szintén Miskolcon, a kiegyezés évében született a város másik mágikus erejű hegedűse, aki játékaival Budapesten még a nagy francia szimbolista-impresszionista zeneszerzőt, Debussyt is megbabonázta: Radics Béla (1867-1930), aki korának egyik legnépszerűbb cigányprímása, a verbunkos kor cigány-hegedűseinek örököse volt.⁸ Zeneszerzőként leginkább a magyar nóták és a szalonkeringők világában érezte igazán otthon magát, de komponált indulókat és polkákat is. Gyakran szerepelt külföldön is (Monte-Carlo,

⁸ Feltételezhető, hogy Debussy a *La plus que lente* c. zongoradarabját a budapesti Radics-élmények hatására írta át

egy tőle teljesen idegen hangszer összeállítású kamaragyűjtésre, cimbalommal a közepén!

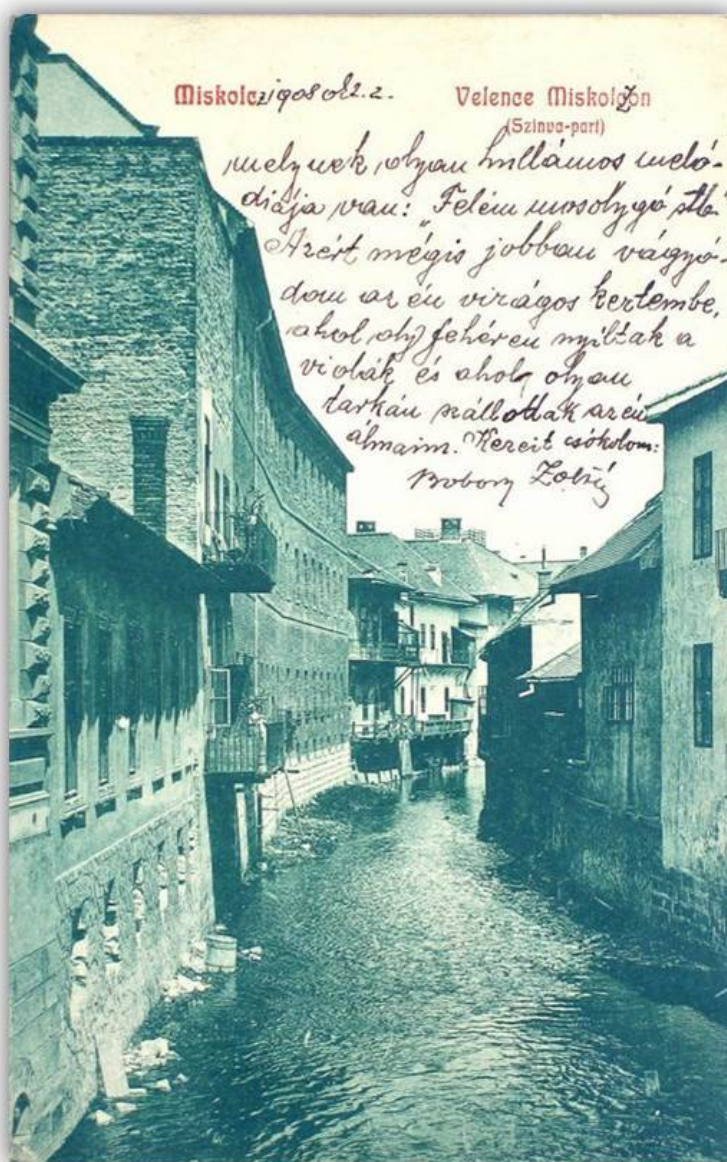
Párizs, London), leggyakrabban és leghosszabb időt Baden-Badenben töltve. 1927-ben 40 éves prímási jubileuma alkalmából Miskolc díszpolgárává avatta.

A századvég és a századforduló időszakának miskolci zeneszerzői – nem lévén elsőrangú és turnézó hangszeres virtuózok – elődeiknél jobban kötődtek a városhoz, ami így munkásságuk helytörténeti jelentőségét is hathatósan növelte. Az ebből az időszakból ismert szerzők közül elsőként Lányi Ernő neve érdemel említést, de az, hogy Lányi az őt annyira ismertté tevő magyar nóta irányába érdeklődni kezdett, az elsősorban a mára már teljesen elfeledett Pap Dezsőnek (1842-1886) a Miskolci Dalárda egykori karnagyának lett érdeme.⁹ Noha Pap Dezső zene-művei közül igen kevés maradt fenn, annak ténye, hogy egyik dala megjelent a Liszt Ferenc fémjelezte Magyar Zeneköltők Kiállítási Albumában (1885), érzékletesen mutatja helyét az akkori hazai zeneszerzők között. Az OSzK-ban található, szintén igen kisszámú szerzői kézirat között fedeztem fel Pap Dezső *Gondoladal* c. négykezesét, melyről nem egy velencei gondola, hanem a századfordulós képeslapokon oly gyakran látható Miskolci Kis-Velence (a mai Szinva-terasz helyén), a Szinva mindkét oldalán tornyosuló házak és a közöttük folydogáló patak képe ötlött fel előttem.

Pap Dezső helyi illetőségű, ún. naturalista szerzőket is felkarolt, mint pl. Róth Miksa, akinek dalait is ő kottázta le. Ezek közül a *Szomorúfűz hullatja a levelét* kezdetű nóta bekerült az *Igmándi kispap* c. népszínműbe is, melynek zenéit Erkel Elek hangszerelte.

A századforduló előtti évtizedekben csak magántanár segítségével lehetett alaposabb zenei ismeretekre szert tenni. 1897-ben,

az akkor már évek óta magán zeneiskolát működtető Klima Mihály városi engedélyt és támogatást kapott egy Miskolci Conservatorium működtetéséhez, amely a mai papszeri Múzeumépületben volt elhelyezve. Klima zeneszerzéssel is foglalkozott, amelynek emlékeit egy jelenleg nem publikus hagyatéék őrzi. Két műve ugyanakkor nyomtatásban is megjelent: mindkettő Kossuth halálához kapcsolódó zene, benne egy Lévay József szövegére írt dallal és egy gyászindulóval. Mindkét mű *Nagyságos Herman Ottó országgyűlési képviselő úrnak* van ajánlva, melyet a miskolci származású Bárd család – bel- és külföldön egyaránt sikeresen

Képeslap a miskolci Szinva-parti Velencéről (1908)

⁹ http://adattar.vmmi.org/fejezetek/659/03_lanyi_erno.pdf

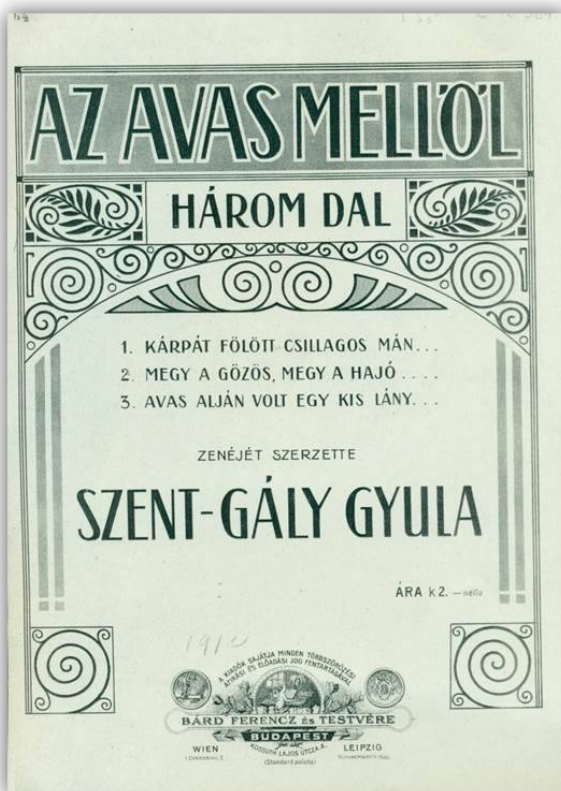
működő nyomdája – jelentetett meg. Miután Klima helyzete személyi konfliktusok miatt tartahatatlanná vált, a városvezetés egy államilag felügyelt zeneiskola beindítása mellett döntött, melynek élére Lányi Ernőt hívták meg, kinek személye mind a politikusok, mind a zeneszerető városlakók előtt egyaránt ismert és kedvelt volt. Lányi miskolci működése zeneszerzői tevékenységére is kihatott. Ismertsége révén majd' mindegyik darabja megjelent nyomtatásban. Miskolci vonatkozásukat a zongoradarabok esetében a hozzájuk tartozó dedikációkon és történeteken keresztül, míg a nótákat többnyire szövegíróik által lehet beazonosítani (Sassy Csaba, Lévy József, Miskolczi Pál vagy Miskolczi Simon János). Lányi figyelmét a fiatalok ügye sem kerülte el: a Borsod-Miskolci Múzeum és Közművelődési Egylet Támogatásával, valamint zeneiskolai kollégájának, Tóth Árpádnak segítségével könnyű modorban, zongorára írt *Népdalábrándokat* jelentetett meg. A polgári szalonok számára írt zongoradarabjainak

egyike egy beteljesületlen szerelem emlékét őrzi (igaz, közvetett módon): a *Lírai hangulatok* ciklus (op. 159) tizedik darabjának, a *Búcsúdálnak* ajánlása bár *Ő Nagyságának, Regéczy Margit úrhölgynek* szól (akit Lányi zongorázni tanított), a műbe rejtett vallomás mégsem neki, hanem a hölgy édesanyjának, a korán megözvegyült Dr. Regéczy Nagy Imrénének lett címezve.¹⁰

Karmesterként és zeneszerzőként egyaránt Lányi nevéhez fűződik a városi dalárda felvirágoztatása is. Így születnek meg szebbnél szebb, változatos zenei-költői világukkal a kor terméséből magasan kiemelkedő férfikari művei, köztük a Miskolci Daláregylet 25 éves jubileumára komponált *Dalszentháromság* Miskolczi Pál szövegére, akárcsak a M. Á. V. miskolci dal- és olvasókörenek ajánlott dalegyvelege *Hogyha többé nem jössz felém...* címmel, Sassy Csaba versére. Sassy Csaba inspiráló személye mindenképp kiemelendő: barátságuk emlékét őrzi Lányi számos Sassy megzenésítése (pl. Chlopy nóta), közülük

Lányi Ernő önéletrajzi ihletést rejtő zongoraciklusának címlapja

Szent-Gály Gyula zeneművének eredeti címlapja

¹⁰ KENYERES KOVÁCS Márta: *Régi nóta, híres nóta.* Életjel kiadó, Szabadka, 1976. 95. (Regéczy Margit zongoraművészről és testvéréről, Regéczy Ilona

hegedűművészről lásd a következő, Pekár Tibor által írt tanulmányt. /Szerk./)

egy párnak mulatságos keletkezési körülményeit is ránk örökítette. Sassy Csaba neve mellett, mint társalkotó jelenik meg Győry Emil miskolci újságíró és Hoppe Jenő zeneszerző abban a koprodukciós színpadi alkotásban, ahol együtt kívántak görbe tükröt állítani a helyi hétköznapiok eseményeinek. Ebből született 1925-ben bemutatott *Hello Miskolc* c. operett.¹¹

Az avasi borospincék világát, sajátos kultúráját sejtető *Avas alján volt egy kislány* kezdetű Sassy verset a kor ismert nótaszerzői közül többen is megzenésítették, így pl. Lányi Ernő, Dr. Kárpáth Zoltán, Gaál István, Hetényi-Heidelberg Albert vagy éppen Szent-Gály Gyula, aki Lányi Ernő Szabadkára történő távozása után keletkezett zenei űrt igyekezett sikeresen kitölteni. Ő is kiváló magyar nótákat írt, emellett számos nemzeti érzelmű hangszeres és kamarazenei darabot is, sajátos kísérletet téve a népies műzene világának egy magasabb műzenei szintézisre emelésében. Szent-Gály 1909-től haláláig, 1919-ig volt a Miskolci Zeneiskola igazgatója. Az intézmény és a város zenei együtteseinek élén végzett fáradhatatlan építőmunkája alkotóművészetére is hatással volt. A következő zene-művek köthetőek miskolci tartózkodásának idejére: *Szülőföldem* (férfikar), *Az Avas mellől* (Három dal), *Elégia II. Rákóczi Ferenc emlékének* (zenekarra, valamint hegedűre, zongorakísérettel), *Scherzo* (szimfonikus zenekarra), *Feuille d'album* (szalondarab hegedűre zongorakísérettel), *Dalok a táborból* (10-es honvédek dalai: *Kárpáti ének*, *Daru madár szava hallik*, *Sztripa partját*, *Ha bemegyek a*

belgárdi konakba, *Édesanyám ne ölje meg a bánat*, *A Búg vize mellett*), *10-es honvédek indulója* (Sassy Csaba szövegére, énekkarra és zenekarra).

Külön színfoltnak számított Miskolc százelős zeneéletének köztiszteletbe álló alakja, a város műkedvelő tisztifőorvosa, Dr. Pfliegler Imre. Komoly hivatása mellett sokoldalú, bohém ember volt, aki ügyesen rajzolt karikatúrákat, emellett igen jól zongorázott, közben pedig nagy vacsorákat adott avasi villájában, ahol sok híresség is megfordult. Hősiessége elismeréseképp a király a Ferencz József rend lovagjává ütötte, amiért 1914 őszén elvállalta a háborúban megbetegedett kolerabetegek ápolását úgy, hogy beköltözött

Dr. Pfliegler Imre zeneművének eredeti címlapja

¹¹ MIKITA Gábor: *Páholymitogató*. Miskolc, 2014.

a sebtében létrehozott kolerakórházba. A kórház a Sajó partján volt. Már csak a címe alapján sem ki-
zárt, hogy két, nyomtatásban is fennmaradt zene-
műve közül a *Sajó partján* című keringőciklusá-
nak zenéje (5. mű) és a bevezető utáni első keringő
felé írt szöveg is ekkortájt keletkezett.

Az első világháború eseményeinek emlékét
a miskolci 10-es honvéd gyalogezredének tagjai
által írt katonadalok is megőrizték. Némelyikük
talán még inkább szívbe markolóan, mint egy-egy
panaszos levél. A gyalogezred tudósítójaként is
szolgáló Sassy Csaba verseiből született dalok ha-
mar ismertté lettek országszerte. Míg Lányi Ernő
és Szent-Gály Gyula távol a fronttól, addig Thurzó
Nagy László (1893-1982) a gyalogezred katonája-
ként írta Sassy szövegeihez a maga fájdalmas me-
lódiait (pl. *A Magyaros alján, Rongyos a dolmá-
nyom*). Thurzó zeneszerzői munkásságát elsősor-
ban a nemzeti ügy motiválta: a két világháború kö-
zött, a trianoni gyászhoz kötődő irredenta dalok-
kal folytatta hazafias nótáinak sorát (pl. *A zborói
várban, Kőd előttem köd utánam*).

Amikor a Miskolci Városi Zeneiskola
1927-ben elfoglalta helyét az újonnan megnyílt
Zenepalotában, az oktatást elsőrangú tanári kar
vezette. Zeneakadémiai végzettséggel rendelkező
tagjai között is kivételes
ügybuzgalommal végezte
munkáját Hollósy Kornél,
orgonaművész-zeneszerző
(1890-1982). A két világ-
háború közötti időszakban
nem volt olyan nagysza-
bású zenei rendezvény,
amely nélkülözte volna

Hollósy Kornél

dinamikus, tette kész személyét, de alkotómű-
vészként is sikeres volt, művei bemutatóit itthon
és külföldön egyaránt elismerés övezte. Műveinek
jegyzékéből – melyet Vargáné Zalán Irén, a város
zeneéletének krónikása készített el – jól látható,
hogy zeneszerzői hagyatékának igen csekély része
jelent meg nyomtatásban, kéziratának többsége
pedig lappang. A megmaradt alkotások között ta-
lálható az az egyszerűségében is megkapóan szép
motetta, melyet a Miskolci Kir. Kat. Fráter
György Gimnázium igazgatójának, Vucskits Je-
nőnek szövegére írt, címe *Ad Sanctum Emericum
ducem* Szent Imre himnusz (op. 69).

Hatásos hangulati ellenpontként kapcsolód-
dik mindehhez Hollósynak egy másik miniatűrje,
a *Jó sora van Miskolcon a diáknak* kezdetű népies
műdala. Ismerősnek tetsző dallamfordulatai ismerős
élethelyzetet, a már oly sokszor megénekel-
t avasi bacchanáliák végkifejletének előérzetét idé-
zik helybéli hallgatóik/előadóik elé.

Miskolc zenetörténete, zenei életének ki-
bontakozása a II. világháború után oly mértékben
vált szerteágazóvá, hogy (a témához is kapcsolo-
dó) zeneszerzői eredmények bemutatására
csakis egy átfogó írás keretei között érdemes vál-
lalkozni (nem beszélve az
eddig bemutatott időszak
terén tett újabb felfedezé-
sekről). Így hű maradva a
felkérés eredeti koncepció-
jához,¹² írásomat most ott
fejezem be, ahol egykor a
koncert műsora is véget
ért.

¹² Itt szeretném köszönetem kifejezni Dr. Bodnár Mónika
etnográfus-néprajzkutatónak, aki a téma részletesebb fel-
dolgozására biztatott.